

KLAGANDE

Atea Sverige AB, 556448-0282

Ombud:

Advokat Christofer Morales och jur.kand. Annika Blomqvist
Advokatfirma DLA Nordic KB
Box 7315
103 90 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Uppsalas dom den 4 december 2014
i mål nr 3560-14, se bilaga A

SAKEN

Offentlig upphandling

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten meddelar prövningstillstånd.

Kammarrätten undanröjer förvaltningsrättens dom och visar målet åter till förvaltningsrätten för handläggning.

YRKANDEN M.M.

Atea Sverige AB (Atea) yrkar i första hand att kammarätten, med undanröjande av förvaltningsrättens dom, återförvisar målet till förvaltningsrätten och bestämmer att Atea ska behandlas som part i förvaltningsrättens mål om överprövning av avtalets giltighet. I andra hand yrkar Atea att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom samt avslår Macsupport Aktiebolags (Macsupport) ansökan om överprövning av avtalets giltighet. Till stöd för sin talan anför Atea i huvudsak följande.

Förvaltningsrättens dom angår Atea såsom part i det ogiltigförklarade avtalet samt går Atea emot. Domen har en precis och påtaglig betydelse för bolaget som till följd av domen förlorar möjligheten att leverera enligt det ingångna avtalet samt medför svårbedömda frågor om effekterna avseende redan levererade produkter. Förvaltningsrätten borde ha tillställt Atea handlingarna i målet samt förelagt Atea att svara inom viss tid innan målet avgjordes. Detta följer av Kammarrätten i Göteborgs dom den 11 mars 2014 i mål nr 978-14. Förvaltningsrätten har således begått ett förfarandefel, vilket medfört att avgörandet inte tillkommit i laga ordning.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten anser att det finns skäl att meddela prövningstillstånd och tar upp målet till omedelbart avgörande.

Den 13 januari 2014 ingick Västerås kommun och Mälarenergi AB efter tilldelningsbeslut ett ramavtal med Atea avseende leverans av klienter för IT-arbetsplatser. Den 7 juli 2014 ansökte Macsupport om överprövning hos Förvaltningsrätten i Uppsala och yrkade att ramavtalet skulle ogiltigförklaras. Förvaltningsrätten förklarade den 4 december 2014 ramavtalet ogiltigt utan att Atea dessförinnan hade beretts tillfälle att yttra sig.

Högsta Förvaltningsdomstolen har slagit fast att en vinnande leverantör ska beredas tillfälle att yttra sig innan det meddelas en dom om rättelse som innebär att vinnande leverantörens anbud ska förkastas och, såvitt avser klagorätt, att talerätt föreligger om det överklagade beslutet i sig har en precis och påtaglig betydelse för klaganden, oavsett vad utfallet blir eller kan bli av den åtgärd som domstolen väljer (HFD 2011 ref. 29 och HFD 2012 ref. 2).

Högsta förvaltningsdomstolen har ännu inte uttalat sig specifikt om vad som gäller avseende en vinnande leverantörs talerätt i mål om ogiltigförklaring. Kammarrätten anser emellertid att ovan nämnda avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen får anses vägledande även i dessa slags mål. Ogiltigförklaring av avtal utgör nämligen ett direkt ingripande i den vinnande leverantörens rättsförhållande med den upphandlande myndigheten som kan få långtgående ekonomiska effekter för leverantören, inte minst eftersom avtalets fullgörande redan har påbörjats. Mot bakgrund av det sagda borde förvaltningsrätten ha berett Atea tillfälle att yttra sig i målet. Då så inte har skett ska förvaltningsrättens dom undanröjas och målet visas åter till förvaltningsrätten för handläggning.

Beslutet får enligt 34 § andra stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) inte överklagas.

Catharina Brage
kammarrättsråd
ordförande

Patricia Schömer
kammarrättsråd

Fredrik Hammarström
kammarrättsråd
referent

Erik Ståhl
föredragande

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UPPSALA**

Enhet 1

DOM
2014-12-04
Meddelad i
Uppsala

Mål nr
3560-14

SÖKANDE

MacSupport Aktiebolag, 556216-9267

Ombud:

Advokat Roger Wier
Advokatfirman Morris AB
Södra Larmgatan 4
411 16 Göteborg

MOTPARTER

1. Mälarenergi AB, 556448-9150

2. Västerås kommun

Ombud 1-2:

EU-advokat Robert Moldén
Jur. kand. Johan Lidén
Gärde Wesslau Advokatbyrå i Göteborg AB
Kungstorget 2
411 17 Göteborg

SAKEN

Överprövning av avtals giltighet enligt 16 kap. 13 § lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

DOMSLUT

Förvaltningsrätten bifaller ansökan och ogiltigförklarar Västerås kommuns avtal (avtalsnummer 2013/790-KS-061) av den 13 januari 2014 med Atea Sverige AB. Förvaltningsrätten ogiltigförklarar även det avtal om inköp av Ipads som kommunen gjort med stöd av avtalet den 13 januari 2014.

Dok.Id 127110

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1853 751 48 Uppsala	Kungsgatan 49	018-16 73 00 E-post: forvaltningsrattenuppsala@dom.se	018-16 73 43	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Västerås kommun och Mälarenergi AB (kommunen) har genomfört en upphandling av ramavtal avseende leverans av klienter för IT-arbetsplats, dnr 2012/790-KS-061. Kommunen har fattat ett tilldelningsbeslut och där- efter ingått avtal med anbudsvinnaren.

Förvaltningsrätten beslutade den 10 juli 2014 och den 22 augusti 2014 att avslå begäran från MacSupport AB att rätten skulle interimistiskt förordna att avtalet inte skulle få fullgöras förrän annat beslutats av domstol.

YRKANDEN M.M.

MacSupport AB (bolaget) ansöker om överprövning av avtalets giltighet och yrkar att det ingångna ramavtalet förklaras ogiltigt. Bolaget yrkar vidare att det avtal som slutits mellan kommunen och Atea Sverige AB avseende leverans av Ipads till skolans elever förklaras ogiltigt. Till stöd för sin talan anför bolaget i huvudsak följande.

Kommunen har efter annonsering av upphandlingen och efter publicering av förfrågningsunderlaget genomfört en väsentlig förändring av förfrågningsunderlaget samt det ursprungliga ramavtalet. Kommunen har fullföljt upphandlingen och införlivat den väsentliga förändringen i ramavtalet. Ramavtalet har därefter ingåtts utan att föregående annonsering enligt 7 kap. 1 § LOU genomförts, trots att skyldighet därtill har förelegat p.g.a. den väsentliga förändringen i förfrågningsunderlaget och ramavtalet. Ramavtalet har därmed tillkommit genom en otillåten direktupphandling.

Kommunen har i förfrågningsunderlaget beräknat upphandlingens årliga volymer till att bl.a. omfatta 660 bärbara datorer, varav 500 stycken till Västerås kommun och 160 stycken till Mälarenergi. Kommunen har under upphandlingsförfarandet den 1 februari 2013 genomfört kompletteringar till förfrågningsunderlaget. Kommunen har därigenom lagt till 3 660 bär-

bara datorer per år i upphandlingen, totalt ca 12 000 bärbara datorer under avtalstiden. Detta betyder att upphandlingen har under avtalstiden exklusive kompletteringarna en volym om 2 640 bärbara datorer och inklusive kompletteringarna en volym om 14 640 bärbara datorer, vilket innebär att en volymökning skett med ca 555 procent och en värdeökning från uppskattningsvis 18 miljoner kr per år till 50 miljoner kr per år. Volymuppskattningen är givetvis en väsentlig uppgift i en upphandling för att leverantörer ska kunna offerera bästa möjliga anbud. Kommunen har även genom kompletteringen utvidgat upphandlingen att omfatta kommunens skolverksamhet och kommunens elever. Kompletteringen inkorporerades aldrig i det ursprungliga ramavtalet men har lagts till i samband med att ramavtalet undertecknades. Annonseringen av ett förfrågningsunderlag fyller en central konkurrensuppsökande funktion. Möjligheterna att komplettera eller ändra ett förfrågningsunderlag är begränsade (se uttalande av EU-domstolen i C-278/01) och en upphandlande myndighet får som huvudregel inte förändra förfrågningsunderlaget under en pågående upphandling, vilket strider mot principen om transparens. Om en myndighet genomför väsentliga förändringar innebär detta att upphandlingen ovillkorligen måste avbrytas (se Kammarrätten i Jönköpings dom i mål nr 4342-4357-11 och Kammarrätten i Göteborgs dom i mål nr 1132-10). Fullföljer en upphandlande myndighet en upphandling där väsentliga förändringar har genomförts av förfrågningsunderlaget genom att teckna avtal med vinnande leverantör innebär det att avtalet har tillkommit genom en otillåten direktupphandling, eftersom annonsering inte skett. Bolaget har valt att inte lämna anbud mot bakgrund av hur annons och ursprungligt förfrågningsunderlag har utformats. Kompletteringen gjordes först 27 dagar innan upphandlingens anbudstid löpte ut.

Kommunen har gjort en beställning på åtminstone 963 Ipads, vilket är en helt annan produkt än de bärbara datorer som omfattas av ramavtalet. Beställningen har ett uppskattat värde på ca 4 miljoner kr.

Kommunen bestrider bifall till bolagets ansökan. Till stöd för sin talan anför kommunen i huvudsak följande.

Det har inte genomförts någon väsentlig förändring av förfrågningsunderlaget under annonseringstiden och ramavtalet innehåller inga ändringar relativt förfrågningsunderlaget. Kontraktsföremålet enligt det ursprungliga förfrågningsunderlaget, d.v.s. utan beaktande av det i målet aktuella förtydligandet, är IT-arbetsplatshårdvara inom de hårdvarukategorier som anges i förfrågningsunderlagets punkt 3.1, vilken innefattar bärbara datorer. Förtydligandet innebär inte någon ändring av kontraktsföremålet utan endast en justering av den icke-förpliktande volymuppskattning som anges i förfrågningsunderlagets punkt 3.2. I ramavtalets natur ligger att det verkliga behovet är okänt. Det finns inte något krav på att ange volymuppskattningar i ett förfrågningsunderlag vid ramavtalsupphandlingar. Om det i ett ramavtalsförfrågningsunderlag anges volymuppskattningar innebär inte den omständigheten, att fler enheter skulle avropas jämfört med uppskattningen, att samtliga de avrop som sker utöver uppskattningen konstituerar otillåtna direktupphandlingar. Även de senare avropen sker inom/enligt ramavtalet. Ramavtalsföremålet definieras således inte genom en eventuell volymuppskattning. Även om det i målet aktuella förtydligandet inte hade meddelats hade numerärt fler bärbara datorer än vad som anges i den icke-förpliktande volymuppskattningen kunnat köpas in enligt ramavtalet. Förtydligandet kan följaktligen inte anses konstituera en väsentlig ändring av förfrågningsunderlaget.

Ogiltighetstalan kan över huvud taget inte bli aktuell i målet. Bolaget har under upphandlingen varit registrerad leverantör hos EU-supply, den tjänst

som kommunen använde för att administrera upphandlingen. Bolaget har såsom registrerad leverantör erhållit information om förtydligandet redan under annonseringstiden. Bolaget bör inte, med hänsyn till lagstiftarens intentioner, kunna avstå från att framställa invändning genom överprövning inom den normala tiodagarsfristen efter tilldelningsbeslut för att istället kunna angripa avtalets giltighet upp till sex månader efter kontraktets ingående. En sådan ordning skulle både leda till ineffektivitet för överprövningssystemet som helhet (jfr EU-domstolens dom i mål C-230/02, Grossman Air) och möjliggöra ett kringgående av det efter Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2013 ref. 53 relativt strikt tillämpade skaderekvisit som gäller vid ingripanden enligt 16 kap. 6 § LOU. Ogiltighetspåföljden enligt 16 kap. 13 § LOU bör mot bakgrund av starka ändamålsskäl endast vara tillgänglig för de leverantörer som till skillnad från bolaget inte har haft möjlighet att framställa en invändning om otillåten ändring av förfrågningsunderlaget inom ramen för en överprövning av upphandlingen. Med hänsyn till att bolaget dels varit registrerat som utvärterare av förfrågningsunderlaget, dels slutligt medverkat i upphandlingen som underleverantör till en anbudsgivare, ska bolaget anses ha tagit del av det i målet aktuella förtydligandet redan då det meddelades. Bolaget borde ha tagit del av det.

Ogiltighetstalan är dessutom väckt för sent. Bolaget har varit registrerat vid EU-supply och där fått information om förtydligandet redan under annonseringstiden. Bolaget har vidare varit redovisat som underleverantör till den anbudsgivare som kom på plats nummer två i upphandlingen och som sedermera begärde överprövning av tilldelningsbeslutet. Det framstår därmed som osannolikt att bolaget inte någon gång under 2013 tagit del av tilldelningsbeslutet, som meddelades i april 2013, i upphandlingen. Vidare har bolaget i vart fall senast den 24 februari 2014 fått kännedom om att ramavtal tecknats mellan kommunen och den vinnande anbudsgivaren enligt tilldelningsbeslutet. Sammantaget innebär det anförda att bolagets an-

sökan under alla omständigheter måste anses preskriberad med hänsyn till att 30-dagarsfristen enligt 16 kap. 17 § andra stycket LOU börjat löpa.

Kommunen anför vidare att bolaget aktivt deltagit i upphandlingen i egen-
skap av underleverantör. Till stöd för detta åberopas e-postkorrespondens
mellan bolaget och Office IT-partner i Västerås den 26 februari 2013, två
dagar före sista anbudsdag. Bolaget har av vad som framgår av e-
postkorrespondensen inte, som det påstått, valt att omgående lägga upp-
handlingen åt sidan sedan det förlitat sig på den ursprungliga annonsen och
det ursprungliga förfrågningsunderlaget. I e-postmeddelandet uppgav bo-
lagets representant Christer Kember att Ipad 2 snart kommer att försvinna
och att skolorna sannolikt köper den senaste modellen. E-postmeddelandet
utvisar att bolaget vid denna tidpunkt haft sådan kännedom om ramavtalets
omfattning att det haft möjlighet att framföra invändningen om otillåten
förändring av förfrågningsunderlaget antingen före tilldelningsbeslut eller
efter tilldelningsbeslut inom tiodagarsfristen.

När det gäller surfplattorna framgår uttryckligen av förfrågningsunderlaget
att sådana omfattas av ramavtalet.

Bolaget genmäler och anför i huvudsak följande.

Ogiltighetstalan är möjlig och inte väckt för sent. De allra flesta, om inte
alla, leverantörer till offentlig verksamhet är registrerade som leverantörer
på olika bevakningssidor avseende kommande och pågående upphandling-
ar. Bolaget har förlitat sig på den ursprungliga annonsen och det ursprung-
liga förfrågningsunderlaget och valde därför omgående att lägga upphand-
lingen åt sidan. Syftet med att annonsera upphandlingar är att informera
marknaden och det är av synnerlig vikt att leverantörerna kan förlita sig på
denna information. Någon preklusionsbestämmelse med det innehåll som

kommunen gör gällande finns inte, utan det är sex månaders preklusion som gäller i enlighet med lagens ordalydelse.

När det gäller den av kommunen åberopade e-postkorrespondensen har Christer Kembler svarat på ett antal frågor. Av hans svar framgår med all önskvärd tydlighet att upphandlingen inte avsett skolverksamhet, anledningen till varför det är uppenbart att upphandlingen i dess ursprungliga form inte har omfattat skolverksamhet, anledningen till varför bolaget beslutade att upphandlingen inte var av intresse och anledningen till varför ordet "skolorna" var med i korrespondensen.

Bolaget har bifogat svar från Christer Kembler där bl.a. följande anges. Det var tydligt att upphandlingen från början inte gällde skolan med hänsyn till uppskattade volymer, produktspecifikationer, frånvaron av krav på service och support, att ingen programvara efterfrågades, att ingen introduktionsutbildning av lärare och elever efterfrågades, att ingen fortbildning av lärare efterfrågades och att ingen ledarskapsutbildning eller pedagogisk utveckling efterfrågades. Att skolan nämndes i e-postkorrespondensen är helt naturligt med hänsyn till att bolaget vid denna tidpunkt hade ett avtal med kommunen som gällde leverans av Appledatorer till kommunens skolor. Han var ansvarig för detta avtal och projektledare samt hade dagliga kontakter med denna verksamhet.

DOMSKÄL

I 16 kap. 13 § 1 LOU anges att rätten ska besluta att ett avtal som har slutits mellan en upphandlande myndighet och en leverantör är ogiltigt, om avtalet har slutits utan föregående annonsering enligt 7 kap. 1 eller 2 §, 13 kap. 2 eller 5 §, 14 kap. 5 § eller 15 kap. 4 §.

Bolaget har gjort gällande att kommunen genomfört en otillåten direktupphandling genom att under upphandlingsförfarandet i det upphandlade ram-

avtalet införa en option, enligt vilken leveransen utökas till skolverksamheten med en uppskattad volymökning med ca 555 procent samt uppskattad förändring av kontraktsvärdet från 18 miljoner kr per år till 50 miljoner kr, utan att en ny annonsering skett. Kommunen har mot detta invänt dels att bolaget saknar talerätt, dels att det inte förelegat sådana omständigheter att kommunen skulle vara skyldig att göra en ny annonsering, varför det inte genomförts någon otillåten direktupphandling.

Har bolaget talerätt?

Förvaltningsrätten måste först ta ställning till om bolaget över huvud taget har rätt att ansöka om det ingångna avtalets ogiltighet. Kommunen har invänt att bolaget inte bör kunna avstå från att framställa invändning genom överprövning inom den normala tiodagarsfristen efter tilldelningsbeslut för att istället kunna angripa avtalets giltighet upp till sex månader efter kontraktets ingående. En sådan ordning skulle enligt kommunens uppfattning undergräva rättssystemets effektivitet.

I mål C-230/02, Grossmann Air Service, ansåg EU-domstolen att det inte förelåg EU-rättsligt hinder för att en person enligt nationell rätt skulle anses sakna rätt att söka prövning av en upphandling, som han inte deltagit i p.g.a. att han inte haft möjlighet att tillhandahålla alla de tjänster som utgjorde föremålet för anbudsförfarandet. Upphandlingens anbudsförfarandet innehöll således specifikationer som påstods vara diskriminerande. Det förelåg emellertid hinder för att söka prövning av dessa med hänsyn till att specifikationerna inte sökts prövade innan upphandlingsavtalet tilldelades.

Förvaltningsrätten gör härvid följande bedömning. Det sökande bolaget har inte lämnat in anbud i kommunens upphandling utan endast varit underleverantör till en annan leverantör, som deltagit i anbudsgivningen. Bolaget har gjort gällande att kommunens upphandling har ändrats på ett sådant sätt att ny annonsering skulle ha skett. Det är inte fråga om samma situat-

ion som i mål C-230/02, Grossmann Air Service, där sökanden ansåg sig felaktigt utestängd från en upphandling som denne önskade delta i. Det har i det aktuella målet gått en relativt kort tid från det att den påstådda ändringen genomfördes till dess att anbudstiden gick ut. Det finns i svensk lagstiftning inte någon regel som hindrar ett bolag från att ansöka om överprövning av ett avtals giltighet därför att bolaget tidigare haft möjlighet att ansöka om överprövning. Det kan enligt förvaltningsrättens uppfattning i vart fall inte uppställas som generell princip, att en leverantör ska vara skyldig att hålla sig informerad om vilka avtal som kan komma att ingås för att inte förlora sin talerätt.

Kommunen har också anfört att talan är väckt för sent, eftersom 30-dagarsfristen enligt 16 kap. 17 § andra stycket LOU inte iakttagits. Enligt kommunens uppfattning börjar fristen att löpa så snart en leverantör har fått kännedom om såväl att avtal slutits som grunderna för tilldelningen. Även om bolaget varken är anbudssökande eller anbudsgivare i upphandlingen bör bestämmelsen enligt kommunen av ändamålsskäl ges en vid tolkning så att bolagets talan anses för sent väckt.

Förvaltningsrätten finner i konsekvens med tidigare bedömning i målet att ändamålsskäl inte i tillräcklig utsträckning talar för att bolaget, som endast är angiven underentreprenör till en anbudsgivare, ska anses ha väckt talan för sent. Bolaget har inte varit adressat för det utsända tilldelningsbeslutet. Tidsfristen har därmed inte börjat löpa i förhållande till bolaget.

I övrigt framgår att bolaget iakttagit sexmånadersfristen enligt 16 kap. 17 § LOU för att ansöka om avtals ogiltighet. Talan är därmed inte väckt för sent.

Det har vidare anförts att det från bolagets sida skulle ha funnits vetskap om att kommunen före sista anbudsdag infört optionen i förfrågningsun-

derlaget och att bolaget därför väckt talan för sent. Kommunen har härvid åberopat e-postkorrespondens, där bolagets representant angett att skolorna sannolikt kommer att köpa den senaste modellen Ipad. Bolaget har häremot invänt att det åberopade e-postmeddelandet inte utvisar vetskap om kommunens förändring av förfrågningsunderlaget och har till stöd för sin inställning bifogat svar från Christer Kembler. Denne har i svaret bl.a. uppgett att omnämmandet av skolan var naturligt med hänsyn till hans ställning såsom ansvarig för avtal rörande leverans av Appledatorer till skolans verksamhet och projektledare med dagliga kontakter rörande denna verksamhet. Förvaltningsrätten gör den samlade bedömningen utifrån det e-postmeddelande, som kommunen åberopat, och den förklaring, som Christer Kembler lämnat, att det inte framgår av handlingarna i målet att någon insikt förelegat hos bolaget om förändringen i förfrågningsunderlaget.

Föreligger en otillåten direktupphandling?

Förvaltningsrätten tar därefter ställning till om det har skett en sådan förändring i upphandlingen att ny annonsering hade bort ske i TED, varför det av kommunen ingångna avtalet skulle utgöra en otillåten direktupphandling. Enligt uttalande av EU-domstolen i mål C-278/01, Kommissionen mot Spanien, ska anbuds- eller kontraktshandlingarna vid en offentlig upphandling vara upprättade på ett uttömmande sätt innan det offentliga upphandlingsförfarandet inleds, och de får inte ändras därefter (p. 53).

Det är ostridigt att det i förfrågningsunderlaget redovisats volymuppskattningar från den upphandlande myndigheten. Genom att införa en option i upphandlingen har det förväntade inköpet av datorer ökat med 555 procent. Kommunen har mot bolagets talan invänt att det upphandlade avtalet är ett ramavtal och att det därmed ligger i sakens natur att den volym varor som ska levereras under avtalstiden är obestämd, varför kommunen har rätt att enligt avtalet under alla omständigheter köpa in det ökade antalet datorer.

Frågan är därför om kommunen genom att införa optionen gjort en väsentlig förändring i förutsättningarna för upphandlingen. Det kan inledningsvis konstateras att den uppskattade volymen väsentligen ändrats. De uppskattningar som görs av upphandlande myndigheter med anledning av en upphandling av ramavtal måste anses göras i syfte att hitta rätt anbudsgivare i upphandlingen. Upphandlingar där signal getts till marknaden om att en större volym förväntas levereras till myndigheten ger framför allt leverantörer med skalekonomiska fördelar möjlighet att lägga konkurrenskraftiga anbud. Att inom ramen för en upphandling göra väsentliga ändringar genom en kraftig ökning av den uppskattade levererade volymen kan därför ha en snedvridande effekt på konkurrensen. Uppskattning av leveransbehovet av datorer måste även, som påpekats av bolaget, kunna göras med tämligen hög grad av exakthet. I målet är det fråga om en mångdubbling av den uppskattade volymen. Därtill kommer att förändringen av den uppskattade volymen gjordes med anledning av att upphandlande myndighet avsåg att bredda upphandlingen av datorer till en ytterligare sektor, nämligen den kommunala skolverksamheten. Att erbjuda redan involverade anbudsgivare uppdraget var ett alternativ till att genomföra en ytterligare upphandling. Den förändrade volymuppskattningen är således inte någon följd av ett oväntat ökat behov av datorer utan är istället ett resultat av en väsentlig breddning av vilket slag av verksamhet upphandlingen ska tillgodose.

Förvaltningsrätten gör den sammantagna bedömningen att förändringen av volymuppskattningar tillsammans med att erbjuda en option utgjorde en sådan förändring av upphandlingen att en ny annonsering skulle ha skett i TED. Eftersom avtal ingicks utan föregående annonsering utgjorde detta en otillåten direktupphandling. Den omständigheten att förändringen publicerades under upphandlingens annonseringstid, cirka en månad före sista

anbudsdag föranleder ingen annan bedömning eftersom förutsättningarna ska anges uttömmande innan förfarandet inleds.

Särskilt om upphandlingen av surfplattor

Förvaltningsrätten konstaterar att de Ipads, som avropats till skolorna, avropats med stöd av det ifrågasatta ramavtalet. I det avtalet anges särskilt att surfplattor kan avropas. Eftersom skolornas Ipads avropats med stöd av ramavtalet och detta ingåtts såsom en otillåten direktupphandling, utgör även avropen av Ipads otillåten direktupphandling med hänsyn till det totala kontraktsvärdet, som uppskattats till ca 4 miljoner kr.

Sammanfattning

Förvaltningsrätten har funnit att bolaget har talerätt i målet och att det inkommit med ansökan i rätt tid. Genom att införa optionen i avtalet gjorde kommunen en sådan förändring i upphandlingen att den borde ha annonserats på nytt. Genom att ingå avtal utan föregående annonsering har kommunen genomfört en otillåten direktupphandling. Bolagets ansökan ska därför bifallas och det ingångna ramavtalet förklaras ogiltigt.

Eftersom ramavtalet ska förklaras ogiltigt, utgör även avropen av Ipads med hänsyn till det samlade kontraktsvärdet för dessa en otillåten direktupphandling. Även kommunens köp av Ipads ska därför förklaras ogiltigt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1A LOU)

Peter Lif
rådman

Målet har handlagts av Carl Martin Gölstam.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.